

CZU: 339.54(478)

REGLEMENTĂRI DE STAT ALE ACTIVITĂȚII COMERCIALE EXTERNE A REPUBLICII MOLDOVA

Alexandr ONOFREI, Anatolie GUJA

Universitatea de Stat din Moldova

În acest articol sunt analizate reglementările de stat ale Republicii Moldova ce vizează comerțul exterior. De asemenea, sunt analizate organizațiile internaționale din care face parte Republica Moldova și care sunt un stimulator pentru comerțul exterior al țării.

Sprejtinul guvernamental pentru promovarea comerțului exterior a devenit în ultimele decenii o caracteristică dominantă a relațiilor economice internaționale. Creditarea oficială a exportului joacă un rol extrem de important în finanțarea proiectelor pe care țara noastră le inițiază în străinătate și, totodată, în promovarea și susținerea produselor autohtone pe noi piețe de desfacere.

Intervenția statului în sprijinirea exporturilor și importurilor se efectuează prin intermediul unor structuri instituționale diverse, care pot fi grupate în funcție de modul de organizare a acestora, de statutul funcțional și de tipul serviciilor pe care le oferă.

În acest scop, reglementările de stat au o importanță majoră pentru dezvoltarea și promovarea comerțului exterior al Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: comerț exterior, reglementări, piață externă, economie, import, export.

STATE REGULATIONS ON FOREIGN TRADE ACTIVITIES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This article analyses the state regulations of the Republic of Moldova in the foreign trade process. It also analyses the international organizations to which the Republic of Moldova is part; the international organizations being stimulators for the country's foreign trade.

The Government support for foreign trade promotion has become a dominant feature of international economic relations over recent decades. Official export credit in the first place plays an extremely important role in financing the projects our country initiates abroad and, at the same time, in promoting and supporting domestic products in new outlets.

State intervention in the field of export and import support is carried out through various institutional structures, which can be grouped, depending on their organization, their functional status and the type of services they offer.

To this end, state regulations are of major importance for the development and promotion of our country's foreign trade.

Keywords: foreign trade, regulations, foreign market, economy, import, export.

Introducere

În prezent, participarea intensă și eficientă la comerțul internațional devine o premisă fundamentală a dezvoltării și progresului economic pentru fiecare țară. Prin intermediul comerțului internațional țările își asigură factori de producție și bunuri de consum de care nu dispun ori pe care le-ar putea produce cu cheltuieli exagrate; el apare astfel că o condiție pentru continuitatea, lărgirea și modernizarea producției și satisfacerea unor nevoi de consum ale populației.

Datorită comerțului exterior se amplifică concurența pe piață a fiecărei țări, mobilizând agenții economici la o activitate competitivă.

Republica Moldova este cointereseată, ca și alte state, de extinderea comerțului exterior. Obiectivul ei este de a-și găsi locul în diviziunea internațională a muncii și de a deveni un participant real la Piața Mondială.

Problemele fundamentale cu care se confruntă Republica Moldova, în principal stabilitatea și consolidarea economiei, determină obiectivul de a fi cât mai aproape de țările cu un nivel economic mai dezvoltat, de a menține relații de prietenie cu țările UE cu scopul de a dezvolta economia națională.

Republica Moldova este parte a mai multor tratate, acorduri și altor înțelegeri internaționale cu caracter economic, prin aderarea la care s-a creat cadrul juridic necesar dezvoltării schimburilor comerciale cu statele lumii, precum și cu organizațiile economice internaționale și regionale.

În anul 2018, Republica Moldova a semnat mai multe acorduri bilaterale privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor și a comerțului exterior. Totodată, cadrul juridic special de reglementare și promovare a

comerțului exterior al Republicii Moldova include 38 de acorduri bilaterale privind colaborarea comercial-economică [1, p.31].

Tabelul 1

Avantajele Republicii Moldova ca membru al OMC

Nr. d/o	Avantaje
1.	Contribuie la dezvoltarea economiei naționale, fiind un element de bază în dezvoltarea și promovarea politicilor economice naționale.
2.	Accesul produselor moldovenești pe piețele celor 151 de țări membre ale OMC.
3.	Crește siguranța investitorilor străini în ceea ce privește cadrul legal și regimul comercial extern al țării noastre.
4.	Permite soluționarea mai amplă a oricărui tip de probleme, fie economică, socială sau politică, prin reglementările OMC.
5.	Dezvoltă creșterea nivelului de pregătire și coordonare a activității instituțiilor de stat și guvernamentale.
6.	Realizarea productivă a reformelor socioeconomice pentru a promova mai intens interesele țării noastre pe plan internațional.

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [2].

Încă de la mijlocul anului 2014 au fost aprobate și componentele nominale ale părții moldovenești în comisiile mixte interguvernamentale pentru colaborarea economică și investițională: moldo-armene, moldo-kârgâze, moldo-turkmene, moldo-turce, moldo-bulgare, moldo-israeliene, moldo-elene, moldo-elvețiene, moldo-polone, moldo-chineze, moldo-slovene, moldo-americe; pentru colaborare economică, comercială, științifică și tehnică: moldo-vietnameze, moldo-belaruse, moldo-austriece, moldo-slovace, moldo-lituaniene, moldo-letone, moldo-ungare, moldo-cehe și moldo-române pentru colaborare economică și integrare europeană.

Republica Moldova este membră a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC). Prin Legea pentru aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului, nr.218XV din 01.06.2001, a fost ratificat Protocolul de aderare a Republicii Moldova la Acordul de la Marrakech privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului, semnat la Geneva în mai 2001. Prin această lege s-a mai stabilit că taxele vamale de import ale Republicii Moldova nu vor depăși nivelul specificat în Lista CLI – Republica Moldova, anexată la acest Protocol [1, p.39].

Comerțul exterior al Republicii Moldova este reglementat de un număr impunător de acte normative și legislative aprobate pe parcursul ultimelor două decenii. Acestea reglementează diferite domenii și aspecte ale comerțului exterior. Din actele de bază sau cu caracter comun fac parte Codurile civil, vamal și fiscal, Legea privind reglementarea de stat a activității comerciale externe și Legea cu privire la tariful vamal.

Codul vamal stabilește principiile juridice, economice și organizatorice ale activității vamale și este orientat spre apărarea suveranității și securității economice a Republicii Moldova. Codul vamal conține o serie de reglementări cu privire la organizarea activității vamale, trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală, la regimurile vamale, drepturile de export și de import, vămuirea și controlul vamal, brokerul vamal, facilitățile vamale acordate anumitor categorii de cetățeni străini, dispunerea de mărfuri și de mijloace de transport, aplicarea de măsuri la frontieră în vederea protecției intelectuale, valoarea în vamă a mărfurilor, determinarea țării de origine a mărfurilor, activitatea organelor vamale, statistica vamală a comerțului exterior, contravențiile vamale [3, p.43].

Codul fiscal stabilește principiile generale ale impozitării în Republica Moldova, statutul juridic al contribuabililor, al organelor fiscale și al altor participanți la relațiile reglementate de legislația fiscală, principiile de determinare a obiectului impunerii, principiile evidenței veniturilor și cheltuielilor deduse, modul și condițiile de tragere la răspundere pentru încălcarea legislației fiscale, precum și modul de contestare a acțiunilor organelor fiscale și ale persoanelor cu funcții de răspundere ale acestora. La fel, Codul fiscal reglementează relațiile ce țin de executarea obligațiilor fiscale în ce privește impozitele și taxele generale de stat, stabilind principiile generale de determinare și percepere a impozitelor și taxelor locale.

Legea privind reglementarea de stat a activității comerciale externe stabilește bazele juridice și principiile de bază ale reglementării de stat a activității comerciale externe (atribuțiile Guvernului și metodele reglementării de stat a activității comerciale externe, restricțiile cantitative la export și import, interdicțiile și restricțiile la export și/sau import, monopolul statului asupra exportului și/sau importului unor categorii de mărfuri (produse)

și rezultate ale activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale), cerințele față de mărfurile (produsele) și rezultatele activității intelectuale (obiectele proprietății intelectuale) importate, interdicții la importul de mărfuri (produse) și rezultate ale activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale), regimurile speciale de practicare a unor genuri de activități comerciale (comerțul de frontieră și zonele liberei inițiative) [4, p.48].

La momentul actual, reglementările de stat ale activității comerciale externe sunt expuse în Legea nr.1031-XIV din 08.06.2000. În cadrul acesteia sunt stabilite bazele juridice ale reglementării de stat a activității comerciale externe, modul de antrenare în această activitate a persoanelor fizice și juridice din Republica Moldova și din alte țări, drepturile, obligațiile și responsabilitățile în acest domeniu ale autorităților publice [2].

Activitatea comercială externă este reglementată de prevederile Constituției Republicii Moldova, de legi, de acte normative ale Guvernului, precum și de normele dreptului internațional și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Relațiile Republicii Moldova cu alte state în domeniul activității comerciale externe se întemeiază pe respectarea principiilor și normelor de drept internațional general acceptate și a angajamentelor ce decurg din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Tabelul 2**Principiile de bază ale reglementării de stat a activității comerciale externe**

Nr. d/o	Principii
1.	Realizarea și promovarea unei politici în cadrul comerțului exterior al Republicii Moldova, ca parte componentă a politicii externe.
2.	Exercitarea controlului asupra activității comerciale externe a R. Moldova și centralizarea sistemului de reglementări juridice asupra acestei activități.
3.	Realizarea unei egalități în drepturi și nediscriminatorii a participanților la activitatea comercială externă.
4.	Protecția de stat a drepturilor și intereselor legitime, inclusiv a secretului comercial, ale participanților la activitatea comercială externă.
5.	Liberalizarea schimbului internațional dintre R. Moldova și alte state.
6.	Unitatea teritoriului vamal al R. Moldova.
7.	Prioritatea măsurilor economice.

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [2].

Politica de stat în domeniul comerțului exterior se realizează prin reglementarea tarifar-vamală (aplicarea tarifelor vamale pentru export și import), introducerea, în modul stabilit, a taxelor excepționale (speciale, antidumping și de compensare) și prin reglementarea netarifară (în special prin cotare și licențiere) a activității comerciale externe în conformitate cu legile, cu actele normative ale Guvernului, precum și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Utilizarea unor alte metode de reglementare de stat a activității comerciale externe este interzisă.

Statul asigură ca măsurile de protecție, restricțiile și interdicțiile, pe care le stabilește în domeniul activității comerciale externe, să fie pe deplin justificate de motivele ce au condiționat aplicarea lor.

Genurile specifice de activitate comercială externă, colaborarea internațională în domeniul investițiilor, cooperării de producție, activității de întreprinzător mixte, tranzacțiilor internaționale financiare, bancare etc., neprevăzute de Legea nr.1031-XIV din 08.06.2000, sunt reglementate de legi și de actele normative ale Guvernului, precum și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

În Republica Moldova, exportul și importul se efectuează fără restricții cantitative. Restricții cantitative la export și import pot fi stabilite de Guvern numai în cazuri excepționale, în conformitate cu Hotărârea cu privire la Organizația de atragere a investițiilor și promovare a exportului din Moldova [5] și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Tabelul 3**Atribuțiile pe care le are Guvernul Republicii Moldova în contextul comerțului exterior**

Nr. d/o	Atribuții
1.	Asigură promovarea politicii de stat în domeniul comerțului exterior, adoptă hotărârile și dispozițiile în problemele activității comerciale externe și asigură realizarea lor.
2.	Organizează expoziții și târguri comerciale, simpozioane și conferințe specializate.

3.	Desfășoară campanii publicitare și acțiuni de promovare a exportului de mărfuri, lucrări, servicii, precum și a rezultatelor activității intelectuale.
4.	Asigură crearea unui sistem de informare și a unor servicii informaționale și de consultanță în domeniul, aplică diferite forme de stimulare și dinamizare a activității comerciale externe.
5.	Elaborează și prezintă spre aprobare Parlamentului programe naționale de dezvoltare a activității comerciale externe.
6.	Protejează interesele economice ale Republicii Moldova și ale rezidenților ei în domeniul activității comerciale externe.
7.	Stabilește restricții cantitative la export și import conform legislației naționale și tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.
8.	Adoptă, în limitele competenței, hotărâri cu privire la negocieri și la semnarea de tratate internaționale.
9.	Stabilește, în condițiile legii, interdicții, restricții la export și/sau la import.

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [4].

În cazul stabilirii de restricții cantitative la export și import, repartizarea cotelor și eliberarea licențelor se efectuează de către autoritatea administrației publice autorizată, în conformitate cu actele normative aprobate de Guvern.

În conformitate cu legile și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, Guvernul, pornind de la interesele naționale, poate stabili interdicții și restricții la exportul și/sau importul de mărfuri (produse), lucrări, servicii, precum și al rezultatelor activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale), vizând în special:

- respectarea ordinii publice și a bunelor moravuri;
- ocrotirea vieții și sănătății oamenilor, a florei și faunei, protecția mediului înconjurător în ansamblu;
- păstrarea moștenirii culturale a etniilor din Republica Moldova;
- asigurarea securității statului.

Monopolul statului asupra exportului și/sau importului unor categorii de mărfuri (produse) și rezultate ale activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale) se stabilește în bază de licențe de export și/sau de import. Licențele le acordă autoritatea administrației publice abilitată de Guvern [5].

Listele unor categorii de mărfuri (produse) și rezultate ale activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale) al căror export și/sau import este monopolul statului se stabilesc prin lege.

Tranzacțiile de export și/sau import al unor categorii de mărfuri (produse) și rezultate ale activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale) efectuate cu încălcarea monopolului statului sunt nule. Recunoașterea nulității tranzacțiilor în conformitate cu prevederile Codului civil poate fi cerută pe cale judiciară de către autoritatea administrației publice autorizată.

Mărfurile (produsele) și rezultatele activității intelectuale (obiectele proprietății intelectuale) importate trebuie să corespundă prevederilor cuprinse în documentele normative de standardizare, inclusiv cerințelor de ordin tehnic, farmacologic, sanitar, veterinar, fitosanitar și ecologic stabilite în Republica Moldova.

Mărfurile (produsele) și rezultatele activității intelectuale (obiectele proprietății intelectuale) periculoase din punct de vedere tehnic, farmacologic, sanitar, veterinar, fitosanitar și ecologic sunt supuse, la import, unui control special în modul stabilit de lege, de actele normative ale Guvernului și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Guvernul adoptă măsuri pentru favorizarea accesului rezidenților pe piețele altor țări, inițiind negocieri bilaterale și multilaterale, încheind tratate internaționale, participând la fondarea și la activitatea unor organisme internaționale și comisii interguvernamentale, menite să contribuie la amplificarea relațiilor economice și comerciale dintre Republica Moldova și alte state [5].

Se interzice importul de mărfuri (produse) și rezultate ale activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale):

- neconforme standardelor naționale;
- nemarcate sau neînsoțite de certificate de conformitate emise de organisme de certificare abilitate în conformitate cu legile, cu actele normative ale Guvernului și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;

- cu defecte ce prezintă pericol pentru consumatori;
- care prezintă pericol pentru securitatea națională, sănătatea oamenilor, regnul animal și vegetal, mediu etc.

Mărfurile și rezultatele activității intelectuale (obiectele proprietății intelectuale) importate neconforme standardelor trebuie să fie scoase din țară, prelucrate sau, după caz, nimicite în temeiul unui act aprobat de Guvern. Contravaloarea cheltuielilor aferente scoaterii, prelucrării sau nimicirii unor astfel de mărfuri (produse) și rezultate ale activității intelectuale (obiecte ale proprietății intelectuale) se percepe pe cale extrajudiciară de la rezidentul importator.

Actele normative ale Guvernului de reglementare a tranzacțiilor comerciale externe sunt adoptate pentru exercitarea atribuțiilor constituționale și a celor ce decurg din Legea cu privire la Guvern, pentru organizarea executării legilor [2].

Guvernul și autoritățile administrației publice locale contribuie la dezvoltarea activității comerciale externe, inclusiv prin realizarea unor programe naționale și locale în domeniu.

Tabelul 4

Informațiile furnizate de către Sistemul de informare în Comerțul Exterior din Republica Moldova

Nr. d/o	Informații furnizate
1.	legislația națională și străină în domeniul activității comerciale externe;
2.	rezidenții care au obținut cote și licențe;
3.	activitatea reprezentanțelor comerciale ale Republicii Moldova;
4.	reglementările tehnice, standardele, procedurile de evaluare a conformității și de certificare;
5.	activitatea unităților prestatoare de servicii de creditare și de asigurare în domeniu;
6.	lista mărfurilor și rezultatelor activității intelectuale ale căror import și export sunt limitate sau prohibite;
7.	statistica vamală a Republicii Moldova;
8.	tratatele internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte;
9.	conjunctura de pe piețele străine privind principalele grupuri de mărfuri și rezultate ale activității intelectuale;
10.	alte aspecte ale activității comerciale externe.

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [4].

Pentru dezvoltarea activității comerciale externe și ridicarea gradului ei de eficiență, pe teritoriul Republicii Moldova funcționează un sistem special de informare, finanțat de la bugetul de stat și dirijat de autoritatea administrației publice abilitată.

Concluzii

Economia oricărei țări, indiferent de mărimea acesteia și nivelul de dezvoltare, are conexiune cu lumea externă prin mecanismul schimburilor comerciale externe cu bunuri și servicii. Nivelul exporturilor și importurilor are impact asupra prețurilor interne, cursului valutar, ratelor procentuale, volumului cererii totale și PIB, deci, asupra echilibrului macroeconomic în ansamblu.

În acest context, capacitatea țării de a-și asigura „suveranitatea economică” poate fi apreciată prin optica realizărilor la capitolul comerțul exterior cu bunuri și servicii. Ultimul, fiind parte a unui sistem complex de relații economico-sociale și politice, este sensibil și determinat de o multitudine de factori de impact direcți și indirecti, fără considerarea cărora nu este posibilă conturarea tabloului real.

Pentru a stimula agenții economici exportatori Guvernul Republicii Moldova trebuie să întreprindă următorii pași:

- 1) implementarea politicii defensive orientate spre moderarea impactului importului asupra economiei Moldovei;
- 2) crearea climatului investițional potrivit;
- 3) susținerea inițiativelor și a propunerilor în domeniul colaborării internaționale;
- 4) crearea condițiilor favorabile pentru antreprenori, în special pentru cei care produc bunuri destinate exportului;
- 5) producerea bunurilor solicitate pe piață;
- 6) atragerea investițiilor.

Referințe:

1. GRIBINCEA, A. *Organizarea și tehnica promovării comerțului exterior*: Suport didactic. Chișinău, 2013.
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, privind constituirea fondului de susținere a exportului, nr.446 din 17.04.2003.
3. MINCU, G. *Politica Comercială a Republicii Moldova: cerințe de import-export în comerțul cu UE*. Chișinău: ExpertGrup, 2008.
4. Legea Republicii Moldova „Reglementări de stat ale activității comerciale externe”, nr.1031 din 08.06.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr.119120, art.838.
5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, cu privire la Organizația de atragere a Investițiilor și promovare a exportului din Moldova, nr.109 din 12.02.2014.

Date despre autor:

Alexandr ONOFREI, doctor habilitat, profesor universitar, Facultatea de Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova.

Anatolie GUJA, doctorand, Școala doctorală Științe Economice; asistent universitar, Facultatea de Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0003-2895-1505

Prezentat la 28.05.2019